

REZULTATI EDUKACIJE MEDICINSKIH SESTARA I TEHNIČARA U NEUROPSIHIJATRIJSKOJ BOLNICI POPOVAČA

Milka Kajević

Neuropsihijatrijska bolnica «Dr.I.Barbot», Popovača

Ključne riječi: Balint grupe, male psihoanalitičke grupe, stav medicinskog osoblja prema edukaciji

Sažetak: Proveli smo ispitivanje medicinskog osoblja (N= 40) u Bolnici-Popovača prije edukacije (1991.) i nakon edukacije (2001.), kako bi procijenili rezultate edukacije. Za ispitivanje smo primijenili semantički diferencijal za 4 pojma: edukacija, liječnik, pacijent, ja, upitnik ličnosti EPQ i anketu za procjenu rezultata edukacije. Prema rezultatima na semantičkom diferencijalu procjene ovih pojmova nisu se promijenile nakon edukacije. U ispitivanju 2001. ispitivani uzorak podijelili smo na 1. skupinu koja je prošla samo obavezne Balint grupe i 2. skupinu, koja je nakon obavezne Balint edukacije prošla edukaciju u malim psihoanalitičkim grupama (prosječno u trajanju 3,5 god.). Rezultati su pokazali pozitivnije stavove prema relevantnim pojmovima: edukacija liječnik, pacijent i ja kod 2.skupine koja je prošla edukaciju grupne analize u odnosu na 1.skupinu koja je prošla samo obaveznu Balint grupu. Prema odgovorima na anketu skupina koja je prošla grupnu analizu statistički značajno češće bira odgovore da im je edukacija puno pomogla u boljem razumijevanju sebe, drugih ljudi i da je pridonijela boljem razumijevanju u odnosu sestra-liječnik, u odnosu na skupinu koja je prošla samo Balint grupe. Medicinsko osoblje koje je prošlo obaveznu Balint edukaciju najčešće bira odgovor da ima je edukacija osrednje pomogla u boljem razumjevanju sebe i drugih, a većina ih smatra da im edukacija nije pridonijela u boljem razumjevanju u odnosu sestra-liječnik. Prema rezultatima na upitniku ličnosti EPQ nakon edukacije kod ženskih članova statistički se značajno smanjila dimenzija neurotizma, a kod muških članova smanjila se P-dimenzija nakon edukacije, što znači da su postali manje rigidni i više mogu suosjećati sa drugima.

Rad sa psihijatrijskim pacijentima je izrazito emocionalno zahtijevan, a budući da medicinske sestre i tehničari nisu tijekom školovanja pripremani za takav rad, često su doživljavali smetnje u komunikaciji sa pacijentima i drugim osobljem. Edukacijom u Balint grupama i grupnoj analizi željelo se medicinskom osoblju omogućiti da bolje razumiju sebe i druge, kako bi stvarali bolje odnose sa drugima i da lakše obavljaju svoj posao sa pacijentima.

Cilj istraživanja:

1. Utvrditi da li se razlikuju stavovi prema relevantnim pojmovima: edukacija, liječnik, pacijent i ja, nakon edukacije Balint grupama i malim psihoanalitičkim grupama.
2. Utvrditi da li su promjene u stavovima i procjene rezultata edukacije veće kod skupine koja je prošla edukaciju grupne analize u odnosu na skupinu, koja je prošla samo Balint grupe.
3. Utvrditi da li je došlo do promjene u dimenzijama ličnosti nakon provedene edukacije.

Ispitanici i postupak:

Ispitano je ukupno 40 medicinskih sestara i tehničara (ženskih-25, muških- 15). Njihova prosječna dob u drugom ispitivanju(2001).iznosi 40,52 god., a prosječni staž na psihijatriji je 18,22.

Prvo ispitivanje provedeno je prije edukacije 1991., a u ispitivanju je primijenjena grafička forma semantičkog diferencijala. Ispitivanje je provedeno grupno i anonimno. Isti uzorak je ispitan 10 god. kasnije, nakon što je polovina uzorka prošla Balint grupe (2 god.), a druga polovina Balint grupe i grupnu analizu. Balint grupe i male psihoanalitičke grupe su vodili iskusni psihoterapeuti i održavale su se svakih 14 dana u trajanju 90 min. U Balint grupama govorilo se o problemima u radu sa pacijentima. Prvih godina edukacije Balint grupama (od 4mj.1991.- 6mj.1993.), jedanput mjesečno održavana je velika grupa u trajanju 60 min. za sve sudionike ispitivanja. Veliku grupu je vodio naš iskusni psihoterapeut prof.E.Klein.

Nakon edukacije Balint grupama njih 20 iz našeg uzorka željeli su nastaviti edukaciju i prošli su grupnu analizu , gdje su u malim psihoanalitičkim grupama govorili o sebi. Primijenjen je upitnik ličnosti EPQ prije edukacije(1991.) i poslije edukacije(2001). Upitnik mjeri 4 dimenzije ličnosti –psihoticizam, ekstraverziju, neuroticizam i skalu iskrenosti. U ispitivanje 2001. dodali smo nakon primjene semantičkog diferencijala, anketu sa pitanjima za procjenu rezultata edukacije.

Instrumenti:

Primijenjena je grafička forma semantičkog diferencijala na kojem su ispitanici procjenjivali pojmove: edukacija, liječnik, pacijent i ja. Semantički diferencijal se sastoji od 24 skala pridjeva, a svaka skala ima 7 jedinica – 3 pozitivne (3,2,1), 3 negativne (-1,-2,-3) i sa neutralnom nulom u sredini.

Primijenjen je Eysenckov upitnik ličnosti, koji se sastoji od 90 pitanja.

Nakon primijene semantičkog diferencijala u ispitivanju 2001. dodana je anketa sa 6 pitanja, koja se odnose na procjenu rezultata edukacije.

Rezultati i diskusija:

Rezultati na semantičkom diferencijalu su obrađeni tako da su:

1. izračunate prosječne vrijednosti i standardne devijacije za sva 4 pojma prije edukacije (1991.) i nakon edukacije (2001.),
2. na osnovu dobivenih ukupnih rezultata za sve ispitanike izračunate su prosječne vrijednosti i standardne devijacije za skupinu prije edukacije i nakon edukacije.
3. u ispitanom uzorku 2001. izračunate su prosječne vrijednosti i njihove standardne devijacije posebno za skupinu Balint grupe, a posebno za skupinu grupne analize.

Na tabeli 1. su prikazane aritmetičke sredine i standardne devijacije za sva 4 pojma posebno prije edukacije i posebno nakon edukacije za cjelokupni uzorak (N- 40).

Tabela 1.

Pojmovi	M		st.dev	
	1991.	2001.	1991.	2001.
Edukacija	43,425	42,100	12,49	12,25
Liječnik	44,90	44,35	16,72	15,58
Pacijent	23,82	19,37	19,62	20,07
Ja	46,50	43,30	11,67	10,30

Pojmovi edukacija, liječnik, pacijent i ja su ocjenjeni pozitivno prije edukacije i nakon edukacije. Nakon edukacije se uočavaju pomaci prema negativnijem polu kod pojmova pacijent i ja, ali te razlike nisu statistički značajne (provjera t-testom). Analizom korelacione matrice procjene pojmova na semantičkom diferencijalu, dobili smo da je najveća korelacija 1991. između pojmova edukacija i liječnik ($r=0,533$, statistički značajno na razini $0,01$), što znači da su oni ispitanici koji su pozitivnije ocijenili edukaciju, dali su i pozitivniju ocjenu za liječnika. Ovo možemo objasniti time da su liječnici potaknuli i provodili edukaciju, te da oni koji više prihvaćaju liječnike, više su i prihvatili edukaciju.

Analizom rezultata vidimo da se za ukupni uzorak nisu promijenili stavovi prema relevantnim pojmovima vezanim za edukaciju nakon edukacije. Ove rezultate objašnjavamo time da je za ispitanike edukacija bila obavezna i da su u početku pokazivali otpor prema edukaciji.

Uzorak 2001. smo podijelili na dvije skupine:

1. skupina- medicinsko osoblje koje je završilo samo obavezne Balint grupe (N-20)
2. skupina- medicinsko osoblje koje je završilo grupnu analizu (N-20),

Uspoređivali smo razlike između njihovih stavova prema relevantnim pojmovima nakon edukacije (ispitivanje 2001.)

Na tabeli 2. su navedene aritmetičke sredine i standardne devijacije za ove dvije promatrane skupine.

Tabela 2.

Pojmovi	M		st.dev.	
	Grupna analiza	Balint grupa	Grupna analiza	Balint
Edukacija	51,85	32,35	5,74	8,66
Liječnik	48,60	40,10	16,85	13,29
Pacijent	24,60	14,15	22,75	15,86
Ja	47,75	40,40	7,95	8,36

Analizom dobivenih rezultata vidimo da su ispitanici, koji su prošli grupnu analizu pozitivnije procjenjivali pojmove edukacija, liječnik, pacijent i ja u odnosu na skupinu koja je prošla samo obaveznu Balint grupu. Razlike aritmetičkih sredina za sva četiri pojma su statistički značajne na razini 0,01.

Tijekom cijele edukacije osjećali smo da je medicinsko osoblje, koje je željelo ići u grupnu analizu značajno više motivirano od ostalih, koji su jedva prihvatili samo obaveznu edukaciju Balint grupom. Dobiveni rezultati potvrđuju naša očekivanja da ova skupina ima pozitivnije stavove prema edukaciji, liječnicima, pozitivnije doživljavaju sebe i imaju pozitivniji stav prema pacijentu.

Usporedili smo rezultate na upitniku ličnosti EPQ prije edukacije i nakon edukacije, posebno za ženske i posebno za muške ispitanike i usporedili sa normama.

Na tabeli 3. su prikazane prosječne vrijednosti i standardne devijacije za žene(N-25) za 1991. i 2001. i uspoređene sa normama.

Tabela 3.

	M	st.dev
P		
1991.	5,40	2,16
2001.	4,13	1,68
norme	5,76	5,65
E		
1991.	13,80	3,71
2001.	11,12*	4,88
norme	11,78	4,60
N		
1991.	12,20	5,09
2001.	9,16*	5,25
norme	11,78	5,22
L		
1991.	11,92	2,9
2001.	11,08	3,78
norme	13,16	4,5

*statistički značajno na razini 0,05

Usporedbom rezultata i provjerom statističke značajnosti razlika između aritmetičkih sredina (T-test), dobili smo statistički značajno niže dimenzije ekstrovertiranosti i dimenzije neuroticizma nakon edukacije kod žena. Dimenzija ekstraverzije se smanjuje godinama starosti, tako da je dobivena dimenzija ekstrovertiranosti nakon 10 god. u skladu sa normama. Dimenzija neuroticizma prema normama u priručniku se blago smanjuje godinama starosti, međutim smanjenje ove dimenzije u našem uzorku žena je veće od očekivanog i niže je sada u odnosu na norme.

Na tabeli 4. su prikazane prosječne vrijednosti i standardne devijacije dimenzija ličnosti za muške (N=15) za 1991. i 2001. i uspoređene sa normama .

Tabela 4.

		M	st.dev.
P	1991.	5,40	2,16
	2001.	4,13*	1,68
	norme	6,67	5,90
E	1991.	13,53	3,02
	2001.	14,53	3,06
	norme	11,90	4,60
N	1991.	8,06	3,88
	2001.	6,33	4,30
	norme	10,24	5,32
L	1991.	12,13	5,46
	2001.	10,20	6,01
	norme	11,95	4,61

*** statistički značajno na razini 0,05**

Analizom rezultata i provjerom statističke značajnosti razlika između aritmetički sredina (t-test), dobili smo da se statistički značajno smanjila P-skala kod muških nakon edukacije. Postali su manje rigidni, više su popustljivi i više suosjećaju sa drugima.

Za muški i ženski uzorak manji je rezultat na L-skali, što govori da su nakon edukacije iskreniji i lakše prihvaćaju sebe i svoje nedostatke. S obzirom da prema normama sa godinama starosti viši su rezultati na L-skali sa godinama starosti, tako da ovo sniženje koje smo mi dobili u našem uzorku ima još veći značaj.

Analizom odgovora na anketi, koja je provedena u ispitivanju 2001. većina ukupnog uzorka pozitivno ocjenjuje rezultate edukacije. Na postavljena pitanja većina njih odgovara da im je edukacija pomogla da bolje razumiju sebe (87,5%ispitanih), da bolje razumiju druge(85%), da bolje razumiju pacijente (77,5%) i da lakše rješavaju probleme(77,5%). Na pitanje da li je edukacija pridonijela u boljem razumijevanju u odnosu sestra-lijeknik većina njih(62,5%) odgovorila NE.

Kada analiziramo posebno odgovore za skupinu koja je prošla samo Balint grupe i skupinu koja je prošla grupnu analizu, onda skupina koja je prošla grupnu analizu statistički značajno češće bira odgovore da im je edukacija puno pomogla u boljem razumijevanju sebe i drugih.

Skupina koja je prošla samo Balint grupu pozitivno procjenjuje rezultate edukacije, ali smatra da im je edukacija osrednje pomogla u boljem razumijevanju sebe i drugih. Najviše se razlikuju ove dvije skupine u odgovoru da li je edukacija pridonijela boljem razumijevanju u odnosu sestra-lijeknik, gdje većina onih koji su prošli grupnu analizu(85%) bira odgovor DA, a većina skupine koja je prošla Balint grupe (60%) bira odgovor NE. Ove razlike u frekvenciji biranih odgovora kod promatranih skupina statistički su značajne (hi-kvadrat).

Na zadnjem pitanju ankete da procjene koliko su zadovoljni svojim sadašnjim načinom života na kontinuumu od 1 do 5 prosječna ocjena za cijeli uzorak je 3,67, što govori da je ispitanici prilično dobro procijenili to zadovoljstvo. Nešto je viša ocjena kod skupine koja je prošla grupnu analizu(3,75) u odnosu na skupinu Balint grupe(3,6), ali ova razlika nije statistički značajna.

Zaključak: Naše ispitivanje je pokazalo da se stavovi ukupno ispitanog medicinskog osoblja prema relevantnim pojmovima: edukacija, liječnik, pacijent i ja nisu promijenili nakon edukacije. U procjeni ovih pojmova na semantičkom diferencijalu pronašli smo statistički pozitivnije stavove prema ovim pojmovima kod skupine koja je prošla grupnu analizu, u odnosu na skupinu koja je prošla samo obavezne Balint grupe. Na pitanja u anketi skupina grupne analize pozitivnije procjenjuje pomoć edukacije u boljem razumijevanju sebe, drugih i da je edukacija pridonijela boljem razumijevanju u odnosu sestra-lijeknik. Prema rezultatima na upitniku ličnosti kod ženskih članova smanjila se dimenzija neurotizma, a kod muških članova smanjila se P-skala (dimenzija rigidnosti) i ta smanjenja su statistički značajna na razini 0,05. Ženski i muški ispitanici su nakon edukacije iskreniji, kritičniji prema sebi, te bolje prihvaćaju svoje nedostatke.

Ispitivanje je pokazalo pozitivne rezultate edukacije i rezultati su pozitivniji kod skupine koja je prošla grupnu analizu. Edukacija grupnom analizom je potpuno ispunila naša očekivanja, a kod skupine Balint grupe edukacija je djelomično ispunila naša očekivanja.